

Védett műtárgyak állami elővásárlása Összefoglaló a 2005. évi keret felhasználásáról

A védett műtárgyak állami elővásárlására felhasználható keretet a Minisztérium (NKÖM) és a Hivatal között 2005. május 31-én létrejött megállapodás határozta meg, összegét 10 millió forintban állapítva meg.

A megállapodás értelmében a Hivatal a pénzt 2005. április 1. és 2006. május 31. között használhatta fel. A gyakorlatban ez azt jelentette, hogy a keret felhasználását a különböző bonyodalmak, majd pedig a maradványképzési kötelezettség következtében 2006. januárjától tudtuk el felhasználni. A keret felhasználásával összesen

- 9 múzeum és könyvtár gyűjteménye,
- 14 alkalommal,
- 25 darab egyedileg védett és
- 3 védett gyűjtemény illetve tárgyegyütteshez tartozó műtárggyal gyarapodott.

Az állami elővásárlásokat általában ezúttal is a közgyűjtemények kezdeményezték, kérelmüket szakmai indokolással alátámasztva nyújtották be a Hivatalba.

A műtárgyak egy része a közgyűjteményi szakemberek személyes kapcsolatait, másik része pedig a nyilvános (aukciós) műkereskedelemben történt tulajdonosváltás révén került a közgyűjtemények és a Hivatal látókörébe.

A vásárlásoknál a fenti elővásárlási keret a műtárgyak teljes vételárát fedezte, a közgyűjteményekkel való költségmegosztásra – sajnálatos módon – a hatályos jogszabályok értelmében nem volt lehetőség. Ugyanakkor az ügyintézés menete egyszerűsödött, a keret felhasználásáról – a módosított elnöki utasítás értelmében – a műtárgyfelügyeleti irodavezető döntött. (Sikerült kialakítani az így megvásárolt műtárgyak közgyűjteményi elhelyezésével kapcsolatos, a Kincstári Vagyoni Igazgatóságához továbbítandó ügyek menetét is, továbbá annak az útját is, hogy védett tárgyak állami elővásárlás révén közvetlenül kerülhessenek vidéki közgyűjteményeinkbe.)

A rendelkezésre bocsátott összeg felhasználását elsősorban a lehetőségek határozták meg: árverésen illetve egyszerű adás-vétel esetén élhattünk e joggal. Meg kell említeni, hogy míg a műtárgyak ára évről évre emelkedik, addig az állami elővásárlásra elkülönített összeg evvel inkább ellentétes irányba mutat: 2000. évben: 20 millió Ft, 2002-ben: 10 millió Ft, 2003-ban: 5 millió Ft, 2005-ben: 10 millió Ft, de a 2006. évre viszont előreláthatólag ismét csak 5 millió Ft. Ez az összeg azonban a legértékesebbnek, védendőnek tartott műtárgyak vásárlására messze nem elegendő, így az állami elővásárlás éppen azt a feladatát, mint más európai államokban, hogy a külföldre szállítástól a műtárgyakat megmentse, nem illetve csak részben tudja ellátni. Ilyen módon – sajnos – az igen alacsony összeggel csupán a közgyűjtemények kisebb műtárgyvásárlásait tudtuk támogatni, s a keret ezáltal pusztán a hiányos közgyűjteményi gyűjteménygyarapítás egyik kiegészítőjévé vált.

A vásárolt képzőművészeti alkotások alacsony részarányát elsősorban azoknak – a rendelkezésre álló kerethez képest – igen magas ára teszi érthetővé. (Az utóbbi évek műkereskedelmi áremelkedése következtében a kiemelkedő jelentőségű műtárgyak ára

sok esetben egyedül meghaladja a keret teljes összegét. A magyarországi árverési rekord: 220 millió Ft! A keret felhasználásával megszerzett „képzőművészeti alkotások” is inkább a képzőművészet határterületeiről származnak, ezek ára még a rendelkezésre álló pénzekből is elérhető: városképi metszet és kortárs gobelin alkotás) A megvásárolt tárgyak műfaji sokszínűsége viszont jól tükrözi a védett állomány (és egyúttal műtárgyfelügyeleti munkánk) jellegét is: 16. századi, hazai könyvtárakban hiánypótlónak számító könyv, történeti forrásértékkel is bíró középkori ill. kora-újkorai kéziratok emlékek, oklevelek, illetve ugyancsak kéziratok térképek mellett, szépirodalmi kéziratok, korai népi ládák, a műszaki és az iparművészeti területek határán álló 19. és 20. századi öntöttvas emlékek, a 20. század elejéről származó királyi testőrség díszfegyverei közül két vibárd képviseli az egyedileg védett tárgyakat. A megszerzett anyagban szerepel ugyanakkor két nagyobb gyűjtemény is: a Nemzeti Színház elpusztult levéltári iratanyagát pótló majd három polc-folyóméternyi 19. század közepéről való irat együttes valamint a világhírű pécsi Hammerli kesztyűgyár majd 900 darabos irat- és tárgyi emlékégyüttese.

„Műtárgyak állami elővásárlásának 2005. évi fedezete” című keret felhasználásával vásárolt műtárgyak

Az Országos Széchényi Könyvtár gyűjteménye számára [összesen 6 tétel]:

- *A Duna Bős alatti Ásványráró és Száp közötti részét ábrázoló kéziratok kataszteri térkép a XIX. század elejéről. 1 kézzel rajzolt és színezett térképlap hártypapíron. Méret: 111x88 cm. Mérték: 1:2880 Érték: 67.200,- Ft*
- *Zalaszombatfalva színezett kéziratok térképe, 1814. (510x1020 mm, vászonra vonva, keretezve) Érték: 186.400,- Ft*
- *Joannes Ludovicus Sauer: Album amicorum (1577-1587) (kézirat, festett címerekkel, díszekkel, + 1 db rézmetszetes, kézzel festett címerpajzs) Érték: 349.500,- Ft*
- *Secreta alchimiae magnalia D. Thomae Aquinatis. Ed. D. Brouchiusius. [[Köln] Coloniae Agrippinae, 1579. Excudebat Nicolaus Bohm-bargen. 60 p. Restaurált példány.] Érték: 80.000,- Ft*
- *8 db szépirodalmi kézirat (Érték: 860.000,- Ft):*
  1. *Babits Mihály levele a Nyugat szerkesztőjéhez. Kelt feltehetően 1921. januárja után.*
  2. *Cholnoky Viktor író édesanyjához szóló levele. Kelt Budapest, 1903. júl. 22.*
  3. *Csáth Géza író, zeneszerző, zenekritikus, pszichiáter, festő autográf önéletrajza. Keltezés nélkül.*
  4. *Gyulai Pál levele Tagányi Károlynak. Kelt Bp. 1887. jan. 7.*
  5. *Kosztolányi Dezső levele Pásztor Árpádhoz. Kelt Bp. 1909. nov.*
  6. *Móricz Zsigmond levele Berda József költőhöz. Kelt 1940. ápr. 20.*
  7. *Németh László levele ismeretlenhez. Kelt. Bp. 1941. jan. 23.*
  8. *Pap Károly levele ismeretlennek. Kelt Pest, 1940. jan. 26.*
- *2 db szépirodalmi kézirat (Érték: 350.000,- Ft):*
  9. *Gárdonyi Géza, író tintával írt, autográf, aláírt levele Beöthy Zsoltnak (Kelt: 1903. I. 29. Hozzá tartozik: Bársony István, író a Magyar Hírlap fejleces papírján írt, autográf, aláírt levele Beöthy Zsoltnak. Kelt: 1903. márc. 12.)*
  10. *Tömörkény István autográf, aláírt levele ismeretlennek. Kelt: „Szegeden, 1899, szeptember 29.”)*

A Néprajzi Múzeum gyűjteménye számára [összesen 3 tétel]:

- *XVII. századi felvidéki festett faláda (Mérete: hossza: 98 cm magassága: 42 cm szélessége: 58 cm Anyaga fenyőfa, 1668-as évszámmal) Érték: 350.000,- Ft*
- *XVIII. századból származó bőrrel borított, fémveretekkel díszített láda (A hengeres alakú ládatest fenyőfából készült. Fedelét két vaspánt tartja. Belseje világos színű vászonnal borított. Kívül teljes egészében marha-bőr borítás fedi. Mérete: h: 85 cm, m: 35 cm, sz: 40 cm) Érték: 180.000,- Ft*
- *XVIII-XIX. század fordulóján készült felvidéki festett faláda (Mérete: hossza: 110 cm magassága: 43 cm szélessége: 55 cm Leírás: a közepes méretű fenyőfa láda) Érték: 120.000,- Ft*

Az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet gyűjteménye számára [összesen 1 tétel]:

- *Simontsits János (1783-1856) hagyatékában megőrzött, mintegy három folyóméter, a 19. század közepén keletkezett, a Nemzeti Színházra vonatkozó dokumentumok (levelek, iratok, nyomtatványok) Érték: 2.200.000,- Ft*

A Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteménye számára [összesen 1 tétel]:

- *[Buda ostromképe újévi röplapon. Justus van der Nypoort.] Offen (középen képmezőben). Megjelent: önálló lapként; 1687. Érték: 350.000,- Ft*

A Országos Műszaki Múzeum Öntödei Múzeumának gyűjteménye számára [összesen 5 tétel]:

- *Madonna gotizáló baldachinnal, 1840 körül (öntöttvas, homokformázással készült a Munkács-Selesztó (Mukacevo, Ukrajna) vasöntödében. A Madonna a Mariazelli Madonna utánzata. Méretei: magasság: 30 cm, keresztmetszet: 15x10 cm, állapota: jó) Érték: 75.000,- Ft*
- *Öntöttvas díszváza, 1856 (Készült a munkácsi Vasgyár frigyefalvi finomöntödéjében. Jelzés az alján: „FECIT A. SCHLOSSEL 1856” Méretek: átmérő: 15 cm, talp: 15x15 cm, magasság: 24 cm. Állapota: ép) Érték: 100.000,- Ft*
- *Íróasztal dísz salgótarjáni jelzéssel, 1920 körül (Homokformázással készült a Hirsch és Frank cégnél. A Budapest-Salgótarjáni Gépgyár és vasöntöde reklámterméke. Alapja ovális, melyhez egy ülő cilindres férfialak van hozzácsavarozva, valamint egy Salgótarján H(irsch) és F(rank) jelzéssel ellátott öntöttvas kályha. Alapja ovális. Méretek: alap átmérő: 24x13 cm, magassága: 12 cm. Állapota: ép.) Érték: 12.000,- Ft*
- *Öntöttvas emlékérem, 1926 (Homokformázással készült a diósgyőri I. sz. nagyolvasztó 1926-os indításának emlékére. Előlapján a koronás magyar címer és felirat: „DIÓSGYŐR i. SZ. NAGYOLVASZTÓ INDÍTÁSA” Hátoldalán babérág veszi körül a nagyolvasztó sziluettjét és a felirat: 1926 VIII 17. Méretei: átmérője: 9 cm, vastagsága 1,5 cm. Állapota: ép, felülete néhol rozsdás.) Érték: 10.000,- Ft*
- *Egry Ferencz harangöntő mester harangjárma (öntöttvas, homokformázással készült a kisgejőci Mali Hejvici, Ukrajna) harangöntödében. Félkör alakú. Felirata: „EGRY FERENCZ” Méretei: az ív szélessége: 56 cm, magassága: 46 cm, szélessége: 18 cm, falvastagsága: 2 cm. Állapota: ép, felülete néhol rozsdás.) Érték: 10.000,- Ft*

A Magyar Országos Levéltár gyűjteménye számára [összesen 1 tétel]:

- *Mátyás király 1464. június 1-én kelt eredeti oklevele, melyben Ferenczálláson lakó István fia Albert és rokonai részére kun kapitányságot adományoz. Érték: 679.900,- Ft*

Gödöllői Királyi Kastély és Múzeum [összesen 2 tétel]:

- *2 db vibard (készült XX. sz. elején, cizellált, felületén angyalos országcímerrel és Ferenc József császár monogramjával és 1871-es évszámmal, pengéjének hossza: 60 cm.) Érték: 720.000,- Ft*

Baranya megyei Múzeumok Igazgatósága [összesen 1 tétel]:

- *Az Egykori HUNOR Pécsi Kesztyűgyár 884 darabból álló Gyűjteménye, (A pécsi Hamerli Kesztyűgyár történetére vonatkozó tárgy-, irat- és dokumentum együttes, valamint jelentős kultúr- és divattörténeti értékkel bíró tárgy- és dokumentum kollekción, 1870-1940 közötti időszakból) Érték: 2.200.000,- Ft*

Textilmúzeum [összesen 1 tétel]:

- *„Hinta – Vörösbordűrős madarak” gobelin (Kézzel szövött, franciagobelin technikával és 5-ös felvetéssel készített kárpit. Anyaga tiszta gyapjú, selyem, és fémszál. Mérete: 175 cm x 123 cm.) Érték: 1.300.000,- Ft*